

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Collegium Universi Juris Canonici

Engel, Ludwig
Salisburgi, 1693

38. De Procuratoribus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61596](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61596)

quis promanantur. l. quisquis. 6. §. 1. C. cod.
Et si quod nonnunquam imprudentiores
solum in ipsum Judicem injurias effude-
runt, et eodem taliter injuriato puniri pos-
sunt arg. 6. 1. de Pams. in 6. & l. nullum.
14. C. de Test.

III. Ne Advocati de quota litis, id est,
certa parte in casum victoriae sibi attribu-
enda paciscantur, & multo magis ne alieni
lites redimant, id est, ne causas litigiosas
emant, aut quocumque modo sibi ac-
quirant; & sic dubias & intricatas actiones
a Principalibus forte nunquam intentandas
ipso fissent, & pacem inter homines per-
turbarent. *Lo. sigui. s. Cod. h. t.*

Sed cur licet pacisci de salario, & non
de quota litis? Resp. propter majus pericu-
lum promovendi calumniosas lites, quia
si paciscens de quota litis non obtinuerit
victoriam, nihil habebit, salarium autem
debetur Advocato sive vincenti, sive victo.
Circa redemptiones alienarum litium est no-
tabilis constitutio. *L. per diversas. 22.
& seq. C. Mandati.* quod reus debitor,
si perdidit causam, quam alius emit,
non teneatur plus solvere emptori litis,
quam is pro pretio dedit venditori sive
vero creditori; solent autem tales causae li-
tigiosae propter dubium litis eventum mi-
nimo pretio emi. Excipiuntur tamen ibi-
dem simplex & gratuita actionis litigiosae
donatio, dummodo nil in fraudem litis at-
tenteur, ut scilicet simulata donatione ex-
terna clam verus emptionis contractus ce-
lebratur.

TITULUS XXXVIII De Procuratoribus.

SUMMARIA.
1. Quis sit Procurator? Estque alius judicialis, alius
extrajudicialis.
ENGL IN DECRET. LIBER. I.

2. Advocati solent simul constitui Procuratores.
3. Quinam sint Procuratores in rem suam?
4. Dare Procuratores Domini rei, de qua agitur, non
tutores, curatores vel Syndici ante litem con-
testatam: sed bene post.
5. Aminores mente capiti, excommunicati ad agendum
non possunt dare Procuratores.
6. Procuratores dari non possunt, mulieres, milites, po-
tentes, redemptores aliarum litium.
7. De iure Canon. infames Procuratores esse non possunt,
est secus sit de iure Civile.
8. Nec Religiosi sine licentia Praelati, nec minores 25
annis.
9. Procurator ad litem post litem contestatam, & Pro-
curator ad negotia quaecumque alium sibi
potest substituere, extra causam matrimonii
contractualem.
10. Idem quod in matrimonio, in aliis gravioribus cau-
sis obtinet.
11. Procurator in iudicio debet exhibere mandatum a
suo principali, exceptis quibusdam casibus.
12. Procurator, seu defensor rei, quomodo sine man-
dato admittatur?
13. In quibusdam casibus & articulis non sufficit gene-
rale mandatum.
14. Limitatur, quando datum est mandatum cum
libera.
15. Litterae Credenciales in quantum obligent scriben-
tem.
16. Gesta per falsum Procuratorem sunt irrita, nisi
ante sententiam ratificentur.
17. Negligentia Procuratoris nocet Domino, ita tamen
ut Procurator maneat obligatus Domino ad
interesse.
18. Quomodo cesset officium Procuratoris per revoca-
tionem.
19. Morte mandantis finitur mandatum re integra:
secus re non integra.
20. Fallit tamen haec regula certis in casibus hic enu-
meratis & in specie in mandato ad pias cau-
sas, ut n.
22. Per mortem Procuratoris etiam expirat manda-
tum etiam per eius renunciationem.

Procurator est, qui aliena negotia man-
dato Domini administrat, estque alius
Procurator extrajudicialis, qui Procura-
tor ad negotia, & alius judicialis, qui
Procurator ad lites dicitur. Differt autem
procurator ad lites a Postulatore sive
Ad-

Advocato, quod *Advocatus* solummodo jus & causæ merita alleget, *Procurator* verò personam *Principalis* actoris, vel rei subeat, sumptus liti suppeditet, pro *Principalis* in iudicio compareat, sententiam excipiat, & reliqua, quæ ad instructionem seu prosecutionem causæ maximè ex facto pertinent, ipse peragat. Hodie tamen plerumque *Advocati* solent simul constitui *Procuratores*; quia facilius est partibus, tum ad sumptus, tum ad alias incommoditates evitandas eundem habere *Procuratorem* & *Advocatum*, sicut in *Camera Spirensi* receptum esse testatur *Gaillius lib. 1. Obs. 44. num. 8.*

Porro ex *Procuratoribus* aliqui dicuntur in *rem suam* constituti, quo nomine intelliguntur illi, qui aliquam obligationem, debitum aut actionem liquidam (non litigiosam, nisi fortè ex divisione hereditatis, vel immisione in possessionem bonorum sibi obtingentem *l. per diversas. 22. Cod. Mandati*) emerunt, aut quoquo modo sibi compararunt. Cum enim per cessionem tantum utiles actiones transeant, directe verò penes cedentem maneat, talis cessionarius non propriè *Dominus* dici potest, sed *Procurator*, cum addito tamen, in *rem suam* (quod enim obtinuerit, ipsi acquiritur) appellatur. Circa *Procuratores* tam *judiciales*, quam *extrajudiciales* aliqua pro usu quotidiano breviter notanda sunt.

Notandum igitur I. Quòd dare *Procuratores* omnes possint, qui *Domini* sunt rei, de quâ aliàs agitur, & aliàs facultatem habent illam administrandi. Unde e contrario *Syndici* universitatis, *Tutores* & *Curatores* non *Procuratorem* judicalem, sed *Actorem* & *Advocatum* tantum constituere debent usque post litem contestatam: tunc autem utpote *domini litis* effecti

ad exemplum aliorum *Procuratorum* alios *procuratores* rectè substituere possunt, neque *tutores. 11. C. h. t. Item Pupilli Minores, Furiosi, mente capti & similes* licet *Domini* sint, quia tamen rerum suarum administrationem non habent, *procuratorem* constituere non possunt. Excommunicatus etiam, quia agere non potest *Procuratorem* ad agendum non rectè constituit, *e. fin. h. t.* cum tamen convenit ab alio defendere se possit. *cap. dilecti de Except.* idèd *Procuratorem* ad defendendum dare non prohibetur. Quis *Universitatis* alicujus, *Civitatis*, vel *legii* *Rectores* vel *Jurati* sint excommunicati, nihilominus poterunt reliqui de *Universitate* ipsius *Universitatis* nomine *procuratorem*, dummodò ipsi excommunicati in literis *procuratoris* expressè non sint, vel ipsorum autoritate institutus fiat. *d. cap. fin. h. t.*

Notandum II. Quòd dari *Procuratores ad negotia* generaliter possint omnes qui sunt capaces illius negotii exequendi. Ad *lites* autem aliqui specialiter prohibentur, ut

I. De *Jure Civili* mulieres, quæ pro beneficio *Senatusconsulti Vellejani* aliis efficaciter intercedere non possunt. *alienam. 18. C. h. t.*

II. *Milites*, ne à castris abstrahantur. *7. Codic. eod.*

III. *Potentiores*, qui propter suam potentiam formidolosi sunt *Adversario*. *Cod. Ne potentiores.*

IV. *Redemptores alienarum litium*. *Cod. hoc tit.* Non tamen infames, et postulare non possint, quia postulatio est dignitas quædam, *procuratio* autem vilis est. *§. fin. Instit. de Exceptionibus* de re *Can.* tamen infamis pro clerico non potest dari *procurator*, sed pro laicis, *Panor.*

imperatorum. 4. n. 9. de Juramento ca-
lumniae. cap. 1. & 2. causa. 3. quest. 7.

V. De Jure Can. Religiosus sine licentia
Prælati non potest dari Procurator, nequi-
dem pro Religioso sui, vel alterius mona-
stium, nisi pro suo in eadem lite confor-
te. Unde tametsi, qui Religiosus Procura-
torem constituit, eidem det licentiam vel per
se tradendi, vel alium substituendi, nihil-
ominus Religiosus sine licentia Prælati ta-
le mandatum suscipere non potest. *Clem.
y. hoc tit.*

VI. Quidquid sit de Jure Civili, an ma-
ior 17. annis possit dari procurator ad lites,
prout disputant Interpretes ad §. eadem le-
ge. 4. Instituit. *Quibus ex causis man-
mittere non licet.* de Jure Can. est certum,
quod minor 25. annis procurator non possit
dari, *cap. qui generaliter. 5. in fin. hoc
tit. in 6.* ne scilicet propter beneficium re-
stitutionis in integrum elusorium reddatur
judicium. *l. minor. 51. ff. eod. tit.* Ceterum
illud de eodem jure Can. expressum est,
quod Procurator generaliter datus ad nego-
tia etiam in iudicio agere possit. Exceptis
his, que speciale mandatum requirunt, *d.
cap. qui generaliter.*

Notandum III. quod quamvis procura-
tor *Judicialis*, antequam per lites conte-
stationem fiat Dominus litis, alium substitui-
tere non possit, nisi sit Procurator *in rem
suum*, vel à Domino substituendi potesta-
tem acceperit, procuratores tamen ad nego-
tia possunt liberè quancumque alium
substituere, *cap. 1. §. licet. hoc tit. in 6.*
Excipitur tamen procurator ad matrimo-
nium contrahendum, qui propter magnum
matrimonij præjudicium sine speciali man-
dato Principales sui alium substituere non
potest. *c. fin. eod. tit. in 6.* Licet verò in hoc
c. fin. tantum causa matrimonialis excipia-
tur, paritas tamen & æquitas rationis idem

suadere videtur in alijs quoque negotijs ma-
gni momenti, & ubi de gravi præjudicio
agitur, tunc enim censetur in procurato-
re electa industria personæ, & proinde sub-
stitutioni locus haud erit, ut dicit Menoch.
de Præsumpt. præf. 38.

Notandum IV. quod Procurator *Judi-*

cialis, antequam admittatur ad agendum,
debeat suum mandatum, per quod consti-
tutus procurator sit, exhibere. Sunt tamen
certi casus, in quibus mandatum præsumi-
tur, saltem eatenus, ut sufficiat, si procura-
tor cautionem de rato præstet, hoc est,
affectationem faciat, Principalem totum,
quod gerendum est, ratum habiturum, id-
que tunc maxime procedit, si Principalis
longè sit absens, & negotium celerem ex-
peditionem desideret. Casus autem tales
sunt. I. In quo præsumitur mandatum ex
conjunctione sanguinis. *l. sed & h. 35. ff.
hoc tit.* II. Si constet Dominum esse præ-
sentem neque contradicere procuratori, *l.
qui patitur. 18. ff. mandati.* III. In marito
agente in rebus uxoris, *l. maritus. 21. C. h. t.*

IV. Si quis instrumenta habeat ad causam
pertinentia. V. Etiam Procurator Rei sive
Defensor etiam sine mandato admittitur,
dummodo præter cautionem de rato insu-
per caveat *judicatum solvi*, id est, pro-
mittat per fidejussores vel pignora se solutu-
rum in casum condemnationis, quod per
sententiam pronunciatum fuerit: quia faci-
lius admittitur procurator ad defendendū,
quam agendum, cum defendere sit necessi-
tatis, agere voluntatis *arg. l. servum. 33.
§. 2. ff. h. t.* Verum in certis negotijs & cau-
sæ articulis, majoris momenti & præjudicij,
ut in delatione juramenti, item in Juramen-
to in animam Domini præstando, in peti-
tione restitutionis in integrum, in transacti-
one & similibus, non sufficit aliquem ge-
neraliter esse constitutum procuratorem,
li 2 & mul-

& multo minus in istis mandatum præsumitur, quantumvis persona conjuncta sit. Imò tamen dixerit Principalis: *Constituo te Procuratorem etiam in iis, quæ spectale mandatum requirunt*; nihilominus hæc clausula adhuc nimis generalis est, & procedit regula, quòd in generali concessione non veniant ea, quæ quis verisimiliter non fuisset in specie concessurus. Quòd si autem insuper quædam in specie expresserit, tunc procurator minora quidem poterit, majora verò non poterit, *cap.*

14 *qui ad agendum. 4. hoc tit. in 6.* Limitatio tamen communis ponitur, nisi mandatum generale fiat cum potestate plena ac libera, quale mandatum sic clausulatum habens Procurator *cum libera* vocatur, atque ea etiam, quæ alias speciale mandatum requirunt, regulariter facere potest, nisi valde ardui præjudicii sint, de quibus probabiliter non fuit cogitatum tempore mandati; sicut etiam talis procurator donare res principalis non potest. *d. cap. qui ad agendum in fin. l. filius famil. 7. in pr. ff. de Donat. Tex. & DD. in l. procurator cui generaliter. 58. ff. hoc tit. Garc. de Ben.*

15 *p. 5. cap. 8. num. 72.* Huc apponi potest, quòd in simili docet Bartolus in *l. Lucius. 24. ff. de Fidjussoribus*, quòd literæ creditales (quæ dari solent Legatis & etiam Procuratoribus à magnis Dominis missis) in quibus generatim continetur, ut offerenti eas plena fides habeatur, non obligent in omnibus, & per omnia ipsum scribentem, si Procurator vel Legatus aliqua præter vel contra mandatum dixerit aut egerit, secus verò si fides literis habenda magis specificata sit, v. g. *latori huic plene à me informato habeatis omnem fidem, vel fidem ei habeatis in omnibus meo periculo, &c.*

16 *Notandum V.* quamvis gesta in Judicio per falsum Procuratorem, id est, non ha-

bentem legitimum mandatum, vel non legitime constitutum, ipso jure irrita sunt. *licet. 24. Cod. hoc tit. cap. in nullo. eod.* si tamen ante sententiam definitam dominus ea rata habuerit, retrocedat hæc ratihibitio, & fictione juris censetur omnia ab initio valuisse: ratihibitio enim mandato comparatur.

Notandum VI. quòd negligentia Procuratoris noceat Domino: sibi enim imputare debet, qui negligentem procuratorem constituit; sed id verum est quoad adversarium, ut causa per negligentiam procuratoris perita maneat perita, non vero quoad ipsum procuratorem, à quo per actum mandati Dominus sua consequi potest. Si autem procurator solvendo non sit, tunc ex æquitate Domino petenti in integram restitutionem conceditur, si nulla ei culpa potest imputari, quòd negligentem procuratorem melius invigilavit, idque ex generali consuetudine Prætoris, ut docet Gail. *Lib. 1. Ob.* 45. Circa Advocatos constitutum est, quòd illorum error non noceat parti principali nisi præsens fuerit, & intra triduum contradixerit, vel debito tempore non appellaverit. *tot. tit. C. de Error. advoc.*

Notandum VII. quòd officium Procuratoris exspiret imprimis per revocationem principalis factam re integrâ, & eodem ante litis contestationem dominus procuratorem etiam sine causâ, post litem contestatam non aliter, quàm ex legitima causâ revocare potest. *cap. 2. hoc tit. in l. post litem. 17. cum seqq. ff. hoc tit.* de si post litis contestationem fiat revocatio, necesse est, ut iudex de causa cognoscatur, procuratorem revocandum citet & auditurum fortè ipsius interfit non revocari mandatum. Potest autem interesse procuratoris propter expensas in litem factas, quæ Principalis refundere tenetur, tamen si cau-

si sine culpa tamen procuratoris, malum exitum sortita sit, Barb. & DD. in cap. cum pro causa. 6. hoc tit. vel quia ipsi tota aut pars actionis cessa est; vel quia ob revocationem periculum fame patitur; propter solam autem regulariter interesse non potest: quia mandatum de sua natura est contractus gratuitus, nisi Dominus velit remunerationem voluntariam facere. Si fiat pactio de mercede vel salario, potest quidem interesse, sed tunc magis erit operarum locatio, quam simplex mandatum procuratorium, §. fin. Dist. de Mandato. l. 6. in princ. ff. eod. Causa vero revocationis potissima est suspicio collusionis, v. g. propter affinitatem, vel singularem amicitiam cum adversario supervenientem, aut negligens vel morosa prosecutio. Imò cum mandatum de sua natura potius onerosum, quam lucrosum sit, hoc ipso suspicio contra procuratorem oritur, si id deponere post revocationem sine legitima causa renuat. l. qua omnia. 25. ff. h. t. Gloss. in c. mandato. 13. Verbo. revocato. eod.

Quod si procurator, dum negotium Principalis ageret, casu fortuito velut per latrones, res suas amiserit, Dominum non teneri, docet Panorm. in cap. cum pro causa. 6. h. t. Sylvest. Verbo. Procurat. vers. sed nota. Text. in l. inter causas. 26. §. non omnia. 6. ff. Mandati. Non obstat regula: quod officium suum nemini debeat esse damnosum: quia intelligitur quoad damnum directè ex officio, non ab extrinseco proveniens; prout in simili, quamvis res commodata non fuisset peritura casu fortuito apud commodantem, nisi eam commodasset, non tamen propterea commodatarius ad restitutionem hujus damni obligatur. Præterea hic subnotandum, quod procurator, qui ignorat revocationem factam (forlan quia literas revocatorias non

accepit) validè procedat in negotio (excepto matrimonio) c. auditis. 8. h. t. c. fin. eod. in 6. Imò tenet iudicium actum cum procuratore revocato, si revocatio soli quidem procuratori, non etiam Judici vel adversario innotuerit, sibi que imputabit Principalis, quod de revocatione Judicem vel Adversarium non certioraverit. cap. mandato. 13. hoc tit. Gloss. ibid. in verb. revocato. & in cap. quamvis. 2. verb. revocari. eod. in 6.

Notandum VIII. mandatum etiam morte mandantis solvi re integrâ, antequam negotium inchoatum, vel lis contestata sit. Unde hæredes mandantis non tenentur de actu procuratoris, quem is gessit post mortem mandantis, dummodo mors ista procuratori cognita fuerit; d. l. inter causas. 26. in princ. & l. si precedente. 58. ff. Mandati. post litem autem contestatam, si mors principalis evenierit, procurator ad lites, utpote jam Dominus litis effectus, rectè procedere potest. l. nulla dubitatio. 23. C. h. t.

Verùm hæc regula, quod morte mandantis revocetur officium procuratoris, si res sit integra, (secus si non fuerit integra) fallit primò in procuratore Prælati vel Clerici cujuscunque in causa Ecclesiæ vel beneficio constituto: nam is per mortem Prælati aut Clerici censetur revocatus etiam quoad negotia jam ccepta, & actiones, quibus lis fuerat per ipsum procuratorem ante mortem sui principalis contestata, Clem. ult. hoc tit. succedit enim tunc alius in dignitate vel beneficio, qui non tenetur factum vel contractum sui antecessoris præstare: quod non tantum de morte naturali, sed etiam civili, depositione scilicet Prælati intellexit Rota Romana. decis. 28.

Secundò, ex probabili sententiâ non revocatur mandatum morte mandantis, si factum

Etiam sit ad pias causas: puta, si quis pecuniam alicui dedisset pauperibus distribuendam, & ante distributionem mortuus esset. Iste mandatarius deberet pecuniam etiam post mortem dantis in pauperes distribuere argumento ducto ab aliis favorabilibus causis, in quibus mandatum morte mandantis non finitur, velut si quis iusserit puellæ dotem dare, aut servo libertatem. *l. si ego. g. ff. de fure dot. l. si pater. 4. ff. de Manu- missis vindicta. Covar. Var. Resolut. lib. 3. cap. 14.*

Tertiam, fallentiam ponit Mynf. *Cent. 2. obser. 84.* si Dominus satisdedit de iudicatum solvendo procuratore consentiente, ubi præterea ex Bartolo *in L. si defunctus. 15. ff. h. t.* dicit, quod mors Principalis hodie ferè nunquam procuratorem revocari faciat, propter clausulam satisfactionis, quæ instrumentis procuratorijs semper solet adijci.

22 *Notandum ultimum*, quod per procuratoris mortem mandatum quoque expiret, cum industria personæ electa censeatur, ideoque hæres ejus sine nova voluntate principalis in officium procuratoris non succedit. *l. si quis. 27. §. morte. 3. ff. Mandati. Vallenf. hoc. tit. §. 7. num. 5.* Et denique procurator adhuc in vivis existens mandatum suum Domino renuntiare potest, dummodo tempestivè renuntiet, ut Domino adhuc integrum sit sine suo damno alium procuratorem constituere: si verò procurator post moram longiorem illam renuntiationem facere vellet, non aliter audiendus foret, quam si legitimam causam v. g. adversam valetudinem, inimicitiam novam cum Principali allegare possit. *l. si mandavero. 22. §. finali, cum l. seq. ff. Mandati.*

* * * * *

TITULUS XXXIX.

De Syndico.

S U M M A R I A.

1. Universitates loco procuratoris constituunt Syndicum & quid sit hic Universitas?
2. Quomodo hic differat ab administratore vel Oeconomo, aut actore universitatis?
3. Regulares non possunt esse Syndici.
4. Quomodo constituatur Syndicus?
5. Syndicum ab Universitas constitutum solus Prælati revocare potest.

Universitas (quo nomine quilibet collectio hominum unum morale corpus constituens, ut Civitas, Collegium, Monasterium, Collegium Studiorum, Civium aut Opificum intelligitur) agere nec utiliter convenire potest, nisi communi nomine unam certam personam se constituat. Unde sicut is, qui ad negotium vel litem alicujus privati gerendam deputatus est, Procurator dicitur, ita deputatus ab aliqua Universitate Syndicus appellatur. Differt autem Syndicus ab Administratore vel Oeconomo, quod hic in administratione pecuniæ aliorumque negotiorum extrajudicialium, ille in litem prosequendis versetur. Differt etiam ab Actore universitatis, quod Actor ad certam tantam Syndicus ad omnes causas datur. Sed actor & Syndicus inter se frequenter in causis nonibus & legibus confunduntur. In Regularibus est speciale, quod quidem Actor seu Procurator in aliqua particulari causa cum licentia Prælati esse possit, non vero Syndici etiam proprii Monasterij, sed Prælati debet aliquem extraneum constituere, ne per forenses lites nimium abstrahatur. *Cap. un. h. t.* Porro an in instrumentis in quo constituitur Syndicus, debeant Regularium nomina, qui sunt de universitatibus